

Zelleria hepariella (Lepidoptera: Yponomeutidae), nieuw voor de Belgische fauna

Adriaan Peeters & Willy De Prins

Samenvatting. Op 07 april 2010 werd een exemplaar *Zelleria hepariella* Stainton, 1849 waargenomen in het natuurreservaat "Wijtschot" te Schoten (Provincie Antwerpen). Het is de eerste maal dat deze soort voor de Belgische fauna wordt vermeld.

Abstract. *Zelleria hepariella* (Lepidoptera: Yponomeutidae), new for the Belgian fauna
On 07 April 2010 a specimen of *Zelleria hepariella* Stainton, 1849 was caught in a 125 W mv moth trap in the nature reserve "Wijtschot" at Schoten (Belgium, province of Antwerpen). This is the first observation of the species in Belgium.

Résumé. *Zelleria hepariella* (Lepidoptera: Yponomeutidae), espèce nouvelle pour la faune belge
Le 07 avril 2010, un exemplaire de *Zelleria hepariella* Stainton, 1849 fut capturé dans la réserve naturelle "Wijtschot" à Schoten (Belgique, province d'Anvers). C'est la première fois que cette espèce est observée en Belgique.

Key words: *Zelleria hepariella* – faunistics – Belgium – first record.

Peeters A.: Voorkempenlaan 40, B-2900 Schoten, peetersadriaan@gmail.com

De Prins W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@gmail.com

Inleiding

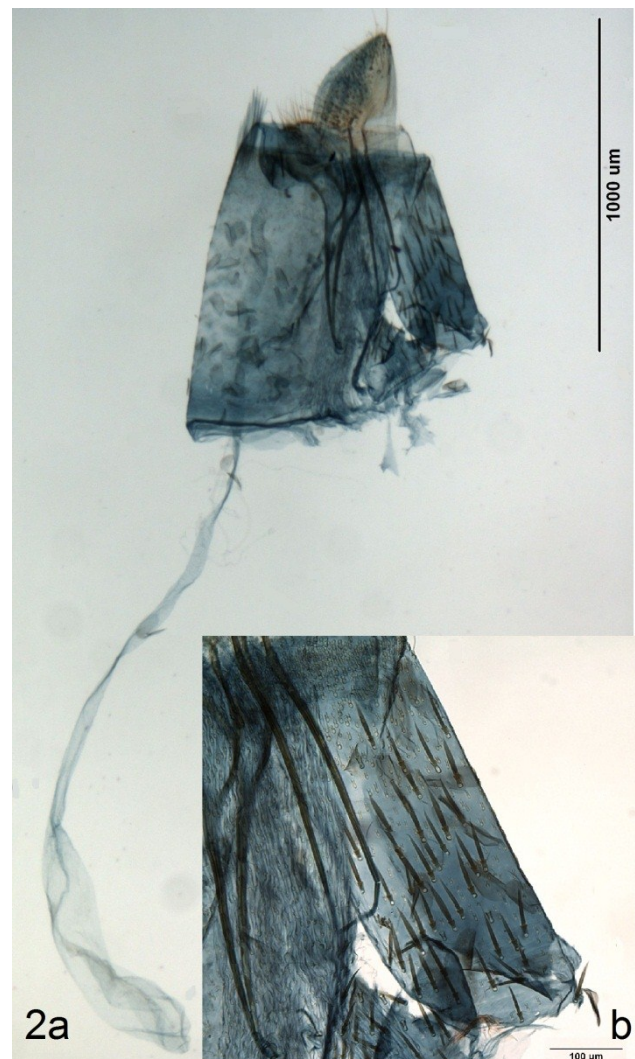
Op 07 april 2010 werd bij het nakijken van enkele 125 W mv nachtvindervallen in het natuurgebied "Wijtschot" te Schoten (prov. Antwerpen) een klein vliindertje verzameld dat aanvankelijk voor een *Caloptilia* gehouden werd (fig. 1). Bij nazicht van de literatuur werd echter bij toeval de sterke gelijkenis met *Zelleria hepariella* Stainton, 1849 ontdekt. Dit vermoeden werd gesterkt na waarneming van de typische rusthouding van deze soort bij het verzamelde exemplaar. Het werd voor genitagliënonderzoek naar Willy De Prins gezonden die de determinatie bevestigde. Het betreft de eerste maal dat deze soort in België werd waargenomen.

Figuur 1. *Zelleria hepariella* Stainton, 1847, Natuurreservaat "Wijtschot", Schoten, prov. Antwerpen, 07.iv.2010 (foto: A. Peeters).

Op 05 juli 2010 werd een tweede Belgische waarneming gedaan door Michel Mergaerts in een tuin te Laekdal (prov. Vlaams-Brabant), gevolgd door waarnemingen op 06 oktober 2010 te Machelen (prov. Vlaams-Brabant) en Couthuin (prov. Liège) (Anoniem 2012). In 2011 werden verdere waarnemingen gedaan te Zichem en Overijse (beide prov. Vlaams-Brabant). Aan dit lijstje van bekende lokalities werden in 2012 nog een tuin in Edegem en een tweede natuurgebied te Schoten —het Asbroek— toegevoegd. Samengevat betekent dit dat de soort thans (oktober 2012) bekend is van 7

lokalisaties verspreid over de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Luik.

Figuur 2. *Zelleria hepariella* Stainton, 1847, vrouwelijke genitalia, Natuurreservaat "Wijtschot", Schoten, prov. Antwerpen, 07.iv.2010. a.– volledig genitaal; b.– detail van het 7de segment waar een hele reeks kleine doornvormige staafjes aanwezig zijn (preparatie & foto: Jurate De Prins).

Uiterlijke kenmerken en biologie

Spanwijdte 10–15 mm. Borststuk en voorvleugel warm kastanjebruin, basis voorvleugel met een min of meer duidelijke okerkleurige of witte lengtestreep. Rusthouding opvallend door het lichtjes opgerichte achterlijf. De rups leeft op es (*Fraxinus excelsior*). De vliegtijd begint in juli en loopt na overwintering tot eind april (Agassiz 1996).

Verspreiding

Zelleria hepariella komt verspreid voor over heel Europa met inbegrip van Groot-Brittannië en Ierland, Scandinavië en de Baltische landen (Litouwen uitgezonderd), het Iberische schiereiland en de Balkan. In

Rusland echter is de soort nog niet vastgesteld. Van de ons omringende landen ontbreekt ze enkel in het Groothertogdom Luxemburg (Karsholt & van Nieukerken 2012). In Nederland wordt *Zelleria hepariella* zeer zeldzaam en zeer lokaal genoemd (Muus 2009), in Groot-Brittannië zou ze talrijker zijn, zij het voornamelijk op kalkrijke bodems (Agassiz 1996).

Dankwoord

Dank aan Jurate De Prins voor het bevestigen van de waarneming door genitaliënonderzoek, het nalezen van het artikel en het verlenen van praktische tips, en aan Michel Mergaerts voor het verlenen van bijkomende info betreffende de tweede Belgische waarneming van *Zelleria hepariella* te Laakdal.

Bibliografie

- Agassiz D. J. L. 1996. Yponomeutidae. – In: Emmet A. M. (ed.): *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland. Volume 3. Yponomeutidae – Elachistidae*. – Harley Books Ltd., Great Horkesley, 452 pp., 17 plates (9 in colour) (Chapter pagination: 39–109).
- Anoniem 2012. *Zelleria hepariella*. – waarnemingen.be (bezoekt 01 oktober 2012).
- Karsholt O. & van Nieukerken E. J. 2012. Fauna Europaea, Yponometidae. – In: Karsholt O. & van Nieukerken E. (eds.) Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. – *Fauna Europaea version 2.5*, www.faunaeur.org (bezoekt 01 oktober 2012).
- Muus T. S. T. 2009. De kleinere vlinders van Nederland: *Zelleria hepariella*. – www.microlepidoptera.nl (bezoekt 01 oktober 2012).

Boekbespreking

Koese, B. & Soes, M.: *De Nederlandse rivierkreeften (Astacoidea & Parastacoidea)*.

17 × 24 cm, 107 pagina's, 213 afbeelden waarvan de meeste in kleur, Entomologische Tabellen 6, supplement bij de Nederlandse Faunistische Mededelingen, te bestellen via www.naturalis.nl/et of www.nev.nl/et, paperback, 2011, EUR 12,50 excl. verzendkosten (ISSN 1875-760X).

Dit is niet meteen een entomologische publicatie, maar wel eentje over arthropoden die meteen aantoont hoe snel het aantal invasieve exotische soorten toeneemt. Een tiental jaar geleden was het trouwens ondenkbaar om een boek te gaan schrijven met deze titel omdat er slechts één soort rivierkreeft voorkwam in Nederland: de Europese rivierkreeft (*Astacus astacus*). Inmiddels hebben niet minder dan zes andere, allochtone soorten zich met succes kunnen verspreiden en werden er nog drie occasioneel waargenomen. Deze soorten zijn hier meestal binnen geraakt door de consumptie- en aquariumhandel.

Het boekje start o.a. met een overzicht van de wereldfauna, waaruit blijkt dat de ca. 600 soorten rivierkreeften zeer ongelijk over de aarde zijn verspreid. In Noord-Amerika komen er 400 soorten voor, wat maakt dat de overige regio's het met heel wat minder moeten stellen; Australië is met ca. 150 soorten nog rijkelijk bedeed, maar Europa moet het met 3 inheemse soorten stellen, Madagaskar met 6, Oost-Azië met 7, Zuid-Amerika met 11, terwijl er op het hele Afrikaanse continent

geen enkele soort voorkomt. Verder wordt in dit inleidend deel veel over de biologie en de morfologie van rivierkreeften verteld. Een determineertabel laat toe de besproken soorten tot op de soort te determineren. Deze tabel is van vele tekeningen en foto's voorzien.

Het grootste deel van het boek wordt ingenomen door de individuele soortbesprekingen. Naast de volledige wetenschappelijke naam wordt de lichaamslengte opgegeven, de taxonomie besproken (de Russische auteurs erkennen meer soorten dan de West-Europese), het onderscheid met verwante soorten, de levenscyclus en habitat. Daarnaast komen de verspreiding in Nederland en het oorspronkelijke areaal van de soort aan bod, evenals de wijze van verspreiding en het huidig voorkomen. Tot slot wordt, indien relevant, de beschermingsstatus besproken op nationaal en Europees niveau en de impact van de uitheemse soorten op de inheemse flora en fauna.

Het hele boek is doorlopend geïllustreerd met scherpe kleurenfoto's. Achteraan komen nog stippenkaarten voor van Nederland waarop de huidige, bekende verspreiding van de 10 besproken soorten wordt aangeduid. Het keurig uitgegeven werk eindigt met een literatuurlijst, een lijst van de meer dan 500 waarnemers, een alfabetische index en een vertaling in het Engels van de determineertabel. Wie van rivierkreeften meer wil weten dan dat ze lekker zijn, vindt in deze publicatie ruim zijn gading.

Willy De Prins